

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

סֵדֵר

לְמוֹד יוֹמֵי יְרוּשָׁלַיִם

בְּמִקְוֵה וּפְיֻסוּק מְלֹא

הוֹצָאָה מִיַּחַדָּת בְּעִבּוּר חֲסִידֵי בְּרַכְלֵב תַּלְמוּדֵי חֵיכַל הַקֹּדֶשׁ

שְׁלוֹמוּדִים עַל פִּי הַדְרָכַת

מָרְן מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיט"א

הַמְעוֹרָר לְלַמֵּד עַל פִּי סֵדֵר הַדָּרֵךְ הַלְמוּד שֶׁל רַבְנֵי הַקְּדוּשׁ מוֹהֲר"ן זי"ע

לְהִיּוֹת בְּכֹל חֲלָקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (שִׁחוּת הַר"ן סִימָן כ"ח; ע"ו)

מִסֵּכַת כְּלָאִים דְּפִים י"א - י"ז

לְמוֹד לְיָמֵי שְׁבוּעַת פְּרֻשַׁת הָאָזְוֵנו

כ"ו אָלוּל שְׁנַת תשע"ד - ג' תְּשׁוּרֵי שְׁנַת תשע"ה

יום ראשון – כ"ו אלול

[דף י"א ע"א]

כְּמוֹכָה לַגָּדֵר. דְּבִי רַבִּי יִנְאִי אָמְרִי: גָּדֵר – מוֹתֵר לְזֹרֵעַ בּוֹ פֶּל מֵיֵן
תּוֹרְכְּבִינָה [שְׂרִיצָה].

וְגָדֵר, יֵשׁ בּוֹ לְהַקְלֵל וְיֵשׁ בּוֹ לְהַחְמִיר. הֵיךְ עֲבִידָא? פְּחוֹת מִבֵּית
רוֹבֵעַ מוֹקְרָח בְּתוֹךְ שְׂדֵה תְּבוּאָה – אָסוּר לְזֹרֵעַ בּוֹ. הַקִּיפּוֹ גָּדֵר –
מוֹתֵר. בֵּית רוֹבֵעַ בְּבִקְעָה – מוֹתֵר לְזֹרֵעַ בּוֹ שְׁנֵי מֵינֵי. הַקִּיפּוֹ גָּדֵר
– אָסוּר.

גָּדֵר [זֹרֵעַ] מֵהוּ שְׂרִיצִיל אֶת הַזֹּרְעִים? גָּרִיד זֹרֵעַ, רַבִּי שְׂמוּאֵל בְּשֵׁם
רַבִּי זְעִירָא, שָׁמַע לְהֵן מִן הֲדָא: וְסוּמְךָ לְשִׁרְשֵׁי אֵילָן שְׂרִיבְשׁוּ. לֹא
אָמַר אֵלָא יְבִשׁוּ, הָא לַח – אָסוּר.

רַבִּי יוֹסִי שָׁמַע לָהּ מִן הֲדָא: סוּמְךָ לְבוּר וְלַנִּיר וְלַגְּפָתָה, לְהֲרִיךְ וְלַגָּדֵר
שְׂהוּא גְבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְחִים. הֲדָא אָמְרָה: שְׂגָדֵר זֹרֵעַ מְצִיל אֶת

הזרעים! אפילו תימא: ולגדר שהוא גבוה עשרה מפקחים, שגנייא
 היא הבא – שהוא גדר זרוע, ואין גדר זרוע מציל את הזרעים.

רבי יודן בעי: גריד ומשד מהו שיצטרפו? היאך עבידא? הנה שם
 מקום אורף עשר אמות ומחצה על רוחב ששה – אינו צריך
 גריד. עשה גריד מיכן, מהו לקמוף משתי רוחותיו? תני: רבי
 יונתן בן יוסי אומר: הנה שם סלע ארוכה עשרה ורחב ארבעה –
 מותר לקמוף לה משתי רוחותיה. היתה עשרה על עשרה –
 מותר לקמוף לה מארבע רוחותיה.

הלכה ז'

מתני' הרוצה לעשות שדהו קרחת קרחת מפל מין – עושה
 עשרים וארבע קרחות לבית סאה. מקרחת – בית רובע. וזרע
 בתוכה כל מין שירצה.

היתה קרחת אחת או שתים – זרען חרדל. שלש – לא יזרעם
 חרדל, מפני שהיא נראית בשדה חרדל; דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: תשע קרחות – מותרות, ועשר – אסורות.

[דף י"א ע"ב]

רבי אליעזר בן יעקב אומר: אפילו כל שדהו בית כור – לא יעשה בתוכה חוץ מקרחת אחת.

גמרא רבי חזקיה, רבי יסא בשם רבי יוחנן: על ראשה. רבי מאיר אומר: אפילו חבושות, אפילו סמוכות. ורפנין אמרין: ובלבד שלא יהו לא חבושות ולא סמוכות. היאך עבדא? תלת, ותרתי, וחדא, ותרתי, וחדא.

הַלְכָה ח'

מתני' כל שהוא בתוך בית רובע – עולה במידת בית רובע.

אכילת הגפן והקבר והסלע – עולין במידת בית רובע.

תבואה בתבואה – בית רובע. ירק בירק – ששה טפחים. תבואה בירק, וירק בתבואה – בית רובע. רבי אליעזר אומר: ירק בתבואה – ששה טפחים.

תבואה נוטה על גבי תבואה, וירק על גבי ירק, תבואה על גבי ירק, וירק על גבי תבואה – הכל מותר חוץ מדלעת יונית. רבי

מאיר אומר: אף הקישות ופול המצרי, ורואה אני את דבריך מודברי.

גמרא רבי בון בר חייא בשם רבי זעירא: לא שנו אלא אכילת הגפן. הא גפן עצמה – לא. למה? מפני שהיא אסורה בהנניה.

והרי הקבר אסור בהנניה! קבר – אין איסורו נכר. ועבודת הגפן אין איסורה בהנניה? אלא פרבי ישמעאל, דרבי ישמעאל אומר: אין עבודה לגפן

[דף י"ב ע"א]

יהודית.

תבואה בתבואה בית רובע. ובלבד שלא תהא תבואה מארבע רוחותיה. רבי זעירא בעא קומי רבי יסא: פי נן אמרין: תדא בקעת סימוניא – אין זורעין לתוכה אלא מין אחד בלבד?

מְתִיב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבְנִין: כְּמָה דְאִית לְכוּן קַל בְּשׁוּרָה וְחֹמֶר
בְּמְרוּבְעוּ בֵּן, אֲשַׁכְּחֵן קַל בְּשׁוּרָה וְחֹמֶר בְּמְרוּבְעֵי. כְּהֵדָא דִּתְנִי,
הַרוּצָה לַעֲשׂוֹת שׁוּרָה שָׁל יִרְק לְתוּף שְׂדֵה תְבוּאָה – הֲרִי זֶה עוֹשֶׂה
אוֹרֵךְ שׁוּרָה, אוֹרֵךְ עֶשֶׂר אַמּוֹת וּמְחַצֵּה עַל רוּחַב שְׂשֵׁה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵינּוּ זוֹרַע לְתוֹכָהּ אֵלָּא מִיַּן אֶחָד בְּלֶבֶד. אָמַר רַבִּי
זְעִירָא: מוֹדָה רַבִּי יוֹחָנָן בְּשִׁחְיוֹ שְׂבַעָה – שֶׁהוּא זוֹרַע טַפַּח מִיַּבֵּן
וְטַפַּח מִיַּבֵּן, וְאֵת הַטַּפַּח הַקִּיצוֹנִי לְצַד מַעֲרַב מִמִּין אַחַר, וְאֵילוֹ
אוֹתָן חֲמִשָּׁה גִידוּנִין לְכָאן וּלְכָאן. מִן מַה דְרַבִּי זְעִירָא מְתִיב עַל
דְרַבִּי יוֹחָנָן תַּפְּוֹן.

נִטַּע חֲצִי שׁוּרָה וְעַמֵּד לוֹ, וּבִיקֵשׁ לְהַתְחִיל בְּשׁוּרָה אַחֲרַת, רַב
הִסְדָּא אָמַר: אָסוּר. אוֹמַר לוֹ: עֲקוֹר אֵת הַשׁוּרָה, אוּ מֵלֵא אֵת
הַשׁוּרָה.

רַבִּי יוֹדֵן אָמַר: אִיתְפַּלְגוּן רַבִּי חֵיִיא בַר בָּא וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב
יִצְחָק. חַד אָמַר: אֲפִילוּ שְׁלֹשָׁה לְתוּף שְׂשֵׁה. וְחֲרַנְהָ אָמַר: אֲפִילוּ
אֶחָד מִיַּבֵּן וְאֶחָד מִיַּבֵּן וְאֶחָד בְּאַמְצַע. וְלֹא יִדְעִין מֵאַן אָמַר דָּא,
וּמֵאַן אָמַר דָּא.

מן מה דאמר רבי יוסי רבי חייא בשם רבי יוחנן: ובלבד שלא יהא שם חרבה – תני: רבי שמואל בר רב יצחק הוא דאמר אפילו אחד מיפן ואחד מיפן ואחד באמצע.

אם היו צדדין רבה על החרבה – מותר.

תני: חמשה דברים נאמרו בדלעת יונית. אין מספכין אותה על גבי זרעים. ומביאה את הטומאה. וחוצצת את הטומאה.

[דף י"ב ע"ב]

ועוקצת טפה. ואוסרת כל שהוא. והנודר מן הדלועין – אינו אסור אלא בדלעת יונית בלבד.

רבי יונה בעי: ולמה לית אגן אמרין: מביאה את הטומאה וחוצצת את הטומאה – תרתי.

תני בר קפרא: שבע. אין מספכין אותה על גבי זרעים. ומביאה את הטומאה. וחוצצת את הטומאה. ויודה טפה. ונותנין לה עבודתה. וכלאים עם ארמית. וכלאים עם הרמוצה. ולא תני אוסרת, ולא תני נדרים.

ח _____ שְׁעוּרִים יומיים לימי שבוע פרשת האזינו תשע"ד-תשע"ה

אמר רבי יוסי: רבי גמליאל ברבי נפק לשוקא, אתון שאלון ליה: סיבוף שאמרו - בנוגע? אתא שאל לאבוי, אמר ליה: סיבוף שאמרו - בנוגע.

אמר רבי יונה: רבי הלל בי רבי וולם נפק לשוקא, אתון שאלון ליה: סיבוף שאמרו - בנוגע? אתא שאל לאבוי, אמר ליה: סיבוף שאמרו - בנוגע.

מהו רואה אני את דבריהן מדבריי? אמר רבי חנינא: אם דלעת מצרית שהיא מסבכת - את אמר מותר, קישות ופול המצרי - לא כל שכן!

אמר רבי אבא מרי: לא כן הוה רבי מנא אומר: כל הן דתנינן קישות ופול המצרי - אף דלעת מצרית בכלל.

מהו רואה אני את דבריהם מדבריי? שאין כולן מסבכין בדלעת יונית.

חדרן עלה פריק כל סאה

פָּרֶק שְׁלִישִׁי

מתני' ערוגה שהיא ששה על ששה טפחים – זורעים בתוכה
חמשה זרעונים, ארבעה בארבע

יום שלישי – כ"ח אלול

[דף י"ג ע"א]

רוחות הערוגה, ואחד באמצע. היתה לה גבול גבוה טפח – זורעין
בתוכה שלשה עשר, שלשה על כל גבול וגבול, ואחד באמצע.
לא יטע ראש הקלפת בתוך הגבול, מפני שהוא ממלאהו. רבי
יהודה אומר: ששה באמצע.

גמרא (ישעיה סא, יא) זרועיה. מיעוט זרעים – שנים.

אמר רבי שמואל בר יסרטא: משנים את למד ארבעה. מה שנים
– את נותן בתחילת ששה, ומיצר והולך, אף ארבעה – את נותן

י _____ שְׁעוּרִים יוֹמִיִּים לִימֵי שְׁבוּעַ פְּרִשַׁת הָאָזְנוֹ תשע"ד-תשע"ה

בְּתַחֲלִילַת שְׁשָׁה, וּמֵיָצַר וְהוֹלֵךְ. אִי אֶפְשָׁר לְשַׁלֵּא יְהֵא שָׁם נֶקֶב אֶחָד
פְּנּוּי לִישָׁע בּוֹ אֶת הָאֲמֻצָּעִית.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: עֲבוּדָה פּוֹגֵעַ בְּעֲבוּדָה, וְאִין מִיִּן פּוֹגֵעַ בְּחֲבִירוֹ
לְחֻבְשׁוֹ.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן

[דָּף י"ג ע"ב]

לְוִי: זְרִיעָה זְרִיעָה זְרוּעֵיהָ. וְכַרְפֵי יוּדָה. דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר: שְׁשָׁה.
זְרַע זְרַעַה זְרוּעֵיהָ.

רַבִּי חֲגַי אָמַר: זְרַעֲיָה – חֲמִשָּׁה. כָּל הֵן דְּאֲנָא מְשַׁבַּח לָהּ וַי [וְוִ יוּד]
אֲנָא מְחַק לִיהָ? אֲשֶׁתְּאִילַת לָרֵב הוּנָא סְפָרָא דְּסִידְרָא, וְאָמַר
זְרוּעֵיהָ – מְלִיא!

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנָּי: כּוּלְהוֹן – בְּתוּדָה שְׁשָׁה. כְּהֵנָּה בְּשֵׁם רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ: כּוּלְהוֹן – חוּיָן לְשָׁשָׁה. אִם כּוּלְהוֹן חוּיָן לְשָׁשָׁה,

יום רביעי – כ"ט אלול

[דף י"ד ע"א]

נִתְּנִי תְּשֻׁעָה! אָמַר רַבִּי תְּנָחוּם בּוֹצְרֵיֶיא: וְכֵן הִיא, בְּעֲרוּגָה
שֶׁבְּעֲרוּגוֹת – הִיא מִתְּנִיתָא.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי אִימִי הוּוּן יִתְּבִין מְקַשְׁיִי, תְּנִינִן: הָיָה לָהּ גּוֹבֵל
גְּבוּהַ טָפַח – זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי, שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גּוֹבֵל
וְגוֹבֵל, וְאַחַד בְּאַמְצַע. נִתְּנִי שְׁשָׁה בְּאַמְצַע! תִּפְתָּר, שְׁהַגּוֹבְלִין
מְמַעְטִין שְׁשָׁה. אִם כְּשֶׁהַגּוֹבְלִין מְמַעְטִין שְׁשָׁה, כְּדָה תְּנִינִן רַבִּי
יִוְדָה אֹמֵר: שְׁשָׁה

[דף י"ד ע"ב] בְּאַמְצַע? וְקִימְנוּהָ, וְלֹא יִדְעִין אִי חֲבָרְיָא קִימְנוּהָ,
אִי רַבִּי אִימִי קִימְהָ עַל רֵאשָׁה. וְאִין עַל רֵאשָׁה, כְּדָה תְּנִי רַבִּי
חֵייה, רַבִּי יִוְדָה אֹמֵר: שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵי?

מהו לְהַקְרִיחַ בֵּית רוֹבֵעַ וְלִזְרֹעַ בְּתוֹכוֹ הַמְּשָׁחָה מִיָּנִי תְּבוּאָה? מַה
אִם שְׂשָׁה עַל שְׂשָׁה שְׁלוֹקִין עָלָיו דְּבַר תּוֹרָה – אֵת אָמַר מוֹתֵר,
כִּי שְׂשָׁין לֹקִין עָלָיו דְּבַר תּוֹרָה – לֹא כָּל שְׂבָן?

מהו לְהַקְרִיחַ בְּתַחֲלִילַת שְׂשָׁה לְהִיּוֹת מֵיִצֵּר וְהוֹלֵךְ? מַה אִם בְּשַׁעַח
שְׁעִבּוּדָה פּוֹנְעַת בְּעִבּוּדָה – אֵת אָמַרְתָּ מוֹתֵר, כִּי שְׂשָׁין עִבּוּדָה
פּוֹנְעַת בְּעִבּוּדָה – לֹא כָּל שְׂבָן?

לֹא צוֹרֵכָה דֵּי לֹא, מַהוּ לְהַקְרִיחַ בְּתַחֲלִילַת בֵּית רוֹבֵעַ לְהִיּוֹת מֵיִצֵּר
וְהוֹלֵךְ? מַה אִם שְׂשָׁה עַל שְׂשָׁה שְׁלוֹקִין עָלָיו דְּבַר תּוֹרָה – אֵת
אָמַר מוֹתֵר, כִּי שְׂשָׁין לֹקִין עָלָיו דְּבַר תּוֹרָה – לֹא כָּל שְׂבָן?

רַבֵּי נָסָא שְׂאֵל: לֹא מִסְתַּבְּרָא בְּגוּגוּ שֶׁל גּוּבַל שְׁנֵי מְפָחִים – מוֹתֵר
לִזְרֹעַ בּוֹ שְׁנֵי מֵינִין.

רַבֵּי נָסָא שְׂאֵל: עֲשֵׂה פִּיאָה [מְאָה] זֶרַע בְּגוּמְסִין.

מִשְׁכּוֹ בְּכַמְחָה? מִן מַה דְּאָמַר רַבֵּי יִצְחָק וְרַבֵּי אִימִי, תִּיפְתֵּר
שְׁהַגּוּבְלִין מְמַעְטִין שְׂשָׁה. הֲדָא אָמַרְתָּ אֶפִּילוּ פָּרַח מְכָאן.

עד היכן? נישמענינה מן הדא: גוממיות שהן עמוקות טפח –
זורעין לתובה שלשה זירעונים, אחד מיפן ואחד מיפן ואחד
באמצע. הדא אמרה: עד טפח.

רבי בא בר בהנא, שמעון בר נגרשיה בשם רבי שמעון בן
לקיש: בנזמים להורבה שנו.

אמר רבי זעירא: כל טפח וטפח של גובל – עשו אותו מקום בפני
עצמו. ויהיו עשרים וחמשה! ששה על כל גובל וגובל ואחד
באמצע, וכן הוא?

התיב רבי בון בר חייא בשם רבי שמואל בר רב יצחק: והתנינן:
תלם ואמת הפים שהן

יום חמישי - א' תשרי - ראש השנה

[דף ט"ז ע"א]

עמוקין טפח - זורעין לתוכן שלשה זירעונים, אחד מיפן ואחד מיפן ואחד באמצע. ונתני חמשה! שנים מיפן ושנים מיפן ואחד באמצע! לית יכיל, צד שבאן וצד שבאן חובש את האמצעי.

רבי בון בר חייא בשם רבי שמואל בר רב יצחק בעי: גובל מהו שיציל את הירק מיד מוקשה? מה אם זרעים בזרעים שהן ניצולין בעשר אמות ומחצה - אין הגובל מציל מידם, מוקשה שהוא ניצול בשתיים עשרה - לא כל שבין!

מוקשה עצמו, מהו שיציל בראש הגובל? מה אם זרעים בזרעים שהן ניצולין בעשר אמות ומחצה - אינן ניצולין בראש הגובל, מוקשה שהוא ניצול בשמונה אמות - לא כל שבין!

אמר רבי יודן אבוי דרבי מתליא: והן הוא כל שבין? אלא תכן הוא: מה אם זרעים בזרעים שניצולין בעשר אמות ומחצה -

אינן ניצולין בראש הגובל, מוקשה שהוא ניצול בשתיים עשרה –
לא כל שכן!

הלכה ב'

מתני' כל מין זרעים – אין זרעים בערוגה. וכל מין ירקות –
זרעין בערוגה.

חרדל ואפונין השופין – מין זרעוני. אפונין הגמלנין – מין ירק.

גובל שהיה גבוה טפח ונתמעט – בשר, שהיה בשר מתחלתו.

התלם ואמת הפנים שהם עמוקין טפח – זרעין לתוכן שלשה
זרעונים, אחד מיכן ואחד מיכן ואחד באמצע.

גמרא כל מין זרעים וכו'. חרדל והאפונין השופין – מין זרעים
[אף על פי] שזרעו לירק. אין נותנין אותן על גבי ערוגה.

האפונין הגמלונין ופול המוצרי שזרעו לזרע – אין נותנין אותן
על גבי ערוגה. זרעו לירק – נותנין אותן על גבי ערוגה. ושאר
זרעוני גינה שאין נאכלין, אף על פי שזרעו לזרע – נותנין אותן
על גבי ערוגה.

נְתַמְעַט - פֶּשֶׁר. אָמַר רַבִּי אִיִּמִי: הֲדָא דְאֵתְ דָּאֵתְ אָמַר לְזֹרְעִים שְׁבוּ,
הָא לְזֹרְעַ בּוּ בְתַחֲלִילָה - אָסוּר. עֵבֶר וְזֹרַע,

[דף ט"ז ע"ב] מֵאַחַר שְׁאֵלוֹ מוֹתְרִין - אֵפֶּי אֵלּוֹ מוֹתְרִין.

רַבִּי יִרְמְיָהּ בְּעֵי: נִיחָא נְעַקְרוּ הַשְּׁנַיִים - הֲרָאשׁוּנִים מוֹתְרִין.
נְעַקְרוּ הֲרָאשׁוּנִים, הַשְּׁנַיִים מַה הֵן?

נִישְׁמְעִינָה מִן הֲדָא: הַמִּיּוֹפָה שְׁנִיטְלוּ שְׁתֵּי אַרוּכּוֹת שְׁלָה, וְעָשָׂה לָהּ
אֵת הַחֲדָשׁוֹת, וְלֹא שִׁינָה אֵת הַנְּקָבִים, נִשְׁתַּבְּרוּ, חֲדָשׁוֹת -
טְמִיאָה, וַיִּשְׁנֹת - מְתוּרָת, שְׁחַפְל הוֹלֵךְ אַחַר הַיִּשְׁנֹת.

הֲדָא אָמְרָה: נְעַקְרוּ הַשְּׁנַיִים - הֲרָאשׁוּנִים מוֹתְרִין. נְעַקְרוּ
הֲרָאשׁוּנִים - הַשְּׁנַיִים אָסוּרִין.

רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי זְעִירָא וְרַבִּי אִיִּמִי, תְּרוּיְהוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן.
חַד אָמַר: סוּמְכִין לְגִדְרָא וְאִין סוּמְכִין לְגוּבְלָא. וַחֲרַנְהָ אָמַר: גּוּבְלָא
שְׁנַתְמַעַט - פֶּשֶׁר, הָא גִּדְרָא שְׁנַתְמַעַט - פְּסוּל. וְלֹא יִדְעִין מֵאַן
אָמַר דָּא וּמֵאַן אָמַר דָּא.

מן מה דאמר רבי יוסי רבי זעירא בשם רבי יוחנן: סומכין לגדר ואין סומכין לגובל, הוי: רבי אימי דו אמר גובל שנתמעט – בשור, הא גדר שנתמעט – פסול.

אמר רבי יוסי: אוף אגן תנינן תרתייהון, גובל שנתמעט – בשור. הא גדר שנתמעט – פסול.

סומכין לגדר, דתנינן: הסומך לבור ולגיר ולגפא ולדרדו ולגדר שהוא גבוה עשרה מפותים.

אין סומכין לגובל, דתנינן: התלם ואמת הפים שהן עמוקין טפה – זורעין לתובה ששה מיני זירעונין, אחד מיבן ואחד מיבן ואחד באמצע.

אם אומר אתה: שסומכין לגובל, יזרע למטן כפה שורות!

אמרין חבריא קומי רבי שמואל בר אבין: תיפתר, שהיה זרע בראש הגובל.

אמר לו: אין ביני, יעקור אותו הקלח ויזרע למטן כפה שורות! לא מוטב לעקור קלח אחד ולזרע למטן כפה שורות!

יָוֵם שְׁשִׁי - ב' תְּשֵׁרִי - רֵאשׁ הַשָּׁנָה

[דף ט"ז ע"א]

הַלְכָה ג'

מתני' הִיָּה רֵאשׁ תּוֹר יֶרֶק נִכְנָם לְתוֹף שְׂדֵה יֶרֶק אַחַר - מוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאָה כְּסוֹף שְׂדֵהוּ.

הִיָּתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה יֶרֶק וְהוּא מִבְּקֵשׁ לְטַע בְּתוֹכָהּ שׁוֹרֵה שֶׁל יֶרֶק אַחַר - רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר: עַד שְׂיִהְיֶה הַתָּלָם מְפוּלָשׁ מֵרֵאשׁ הַשְּׂדֵה וְעַד רֵאשׁוֹ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַרְבֵּי שָׁשָׁה טְפָחִים וְרוֹחֵב מְלֹאָו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹחֵב כְּמֹלֵא רוֹחֵב הַפְּרָסָה.

גמרא הִיָּה רֵאשׁ תּוֹר כּוֹי. תִּנִּי בַר קַפְרָא: אֵינֹו זוֹרַע לְתוֹכָהּ אֵלָּא מִיָּן אֶחָד בְּלֶבֶד. מַה אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּרוֹחֵב? מַה אֵיִן רַבִּי עֲקִיבָה חוֹבֵשׁ בְּשָׁלֹשׁ שׁוֹרוֹת [רוֹחוֹת] - אֵיִת לִיָּה רוֹחֵב מְלֹאָו, רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שֶׁהוּא חוֹבֵשׁ בְּשֵׁתֵי שׁוֹרוֹת [רוֹחוֹת] - לֹא כָּל שְׁבָן!

מה אמר רבי ישמעאל בשורה של ירק בשדה תבואה? מה אין רבי עקיבה דהוא מיכל הקא – הוא מהמיר תפון, רבי ישמעאל דהוא מהמיר הקא – לא כל שפן דיהמיר תפון! לא צורכא דלא, מה דאמר רבי ישמעאל תפון ברוחב, כמה דאת אמר תפון: לא שנייא, היא רבי עקיבה, היא רבי ישמעאל. ברוחב.

שמואל אמר: לא שנו אלא שורה אחת, הא שתיים – אסור. רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, תרויהון אמרי: לא שנייא, היא אחת, היא שתיים.

רבי שמעון בן לקיש אמר: מותר להבקיע ארבע שורות בבקעה.

אמר רבי יוחנן: ובלבד שיהו שתי שורות החיצונות נידונות בערוגה. אמר רבי זעירא: ובלבד שלשה בתוף שלשה.

אמר רבי הונא: טעמא דרבי יודה (דברים יא) והשקית ברגלך בגן הירק. וכמה היא שיעורה של פרסה? טפה.

תנינן הקא דרבי יודה, ותנינן תפון! אילו תניתה הקא ולא תניתה תפון, תוינן אמרינן: מה אין רבי יודה דהוא מהמיר הקא –

מִיֵּקֵל תַּפְּזוֹ, רַבְּנֵי דְאֵינּוּן מְקִילִין הָבֵא – לֹא כָּל שְׁכֵן יִקְלוּן תַּפְּזוֹ!
הוּי, צוֹרְכָא מְתַנֵּי תַּפְּזוֹ.

אוֹ אֵילוּ תַּנִּיתָה תַּפְּזוֹ וְלֹא תַּנִּיתָה הָבֵא, הוּינָן אָמְרִין, מַה אֵין
רַבְּנָן דְאֵינּוּן מְחַמְרִין תַּפְּזוֹ – אֵינּוּן מְקִילִין הָבֵא, רַבֵּי יְהוּדָה דְהוּא
מִיֵּקֵל תַּפְּזוֹ – לֹא כָּל שְׁכֵן דִּיקֵיל הָבֵא! הוּי, צוֹרְכָא מְתַנֵּי הָבֵא
וְצוֹרְכָא מְתַנֵּי תַּפְּזוֹ.

[דף ט"ז ע"ב] הַלְכָה ד'

מְתַנֵּי הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל קִשׁוּאֵין, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל דִּלּוּעִים,
שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל פּוֹל הַמְצָרִי – מוֹתֵר. שׁוּרָה שֶׁל קִשׁוּאֵים, שׁוּרָה
שֶׁל דִּילּוּעִין, שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמְצָרִי – אָסוּר. שׁוּרָה שֶׁל קִשׁוּאֵין,
שׁוּרָה שֶׁל דִּילּוּעִין, שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמְצָרִי וְשׁוּרָה שֶׁל קִשׁוּאֵין –
רַבֵּי לִיעֶזֶר מִתִּיר, וְחֻכְמִים אוֹסְרִין.

נוֹטֵעַ אָדָם קִשׁוּת וְדִלְעַת לְתוֹךְ גּוּמָא אַחַת, וּבִלְבָד שְׁתֵּיהֶא זֶה נוֹטָה
לְצַד זֶה, וְזֶה נוֹטָה לְצַד זֶה. וְנוֹטֵעַ שְׁעָר שֶׁל זֶה לְכָאן. שְׁכֵן מַה
שְׁאָסְרוּ חֻכְמִים – לֹא גָזְרוּ אֱלָא מִפְּנֵי מְרִאֵית הָעֵין.

גמרא הנוטע שתי שורות כו'. הוקנה אומר: במחלוקת. מאן דאמר תמן: שתיים עשרה – אוף הקא שתיים עשרה. מאן דאמר תמן: בשמונה – אוף הקא בשמונה.

אמר רבי יוחנן: דברי הכל היא! יפה פה מוקשה בין המוקשות להציל בשמונה.

אורכו בכמה חובש? אומר רבי זעירא: גלמדינה מן הפרס. כמה דתימר גבי פרס: לא שנייא, היא אורכו היא הפליגו, אף הקא – לא שנייא, היא אורכו היא הפליגו.

על דעתיה דהוקנה ניקח, מאן דאמר תמן בשמונה, אוף הקא בשמונה.

על דעתיה דרבי יוחנן, אורכו בכמה חובש? אין תימר בשמונה קל וחומר למוקשה בין הבצלים שלא יחביש אלא שתיים עשרה [שמונה]. מה אם מוקשה בין המוקשות, שיפיתה כוהו להציל

שַׁבַּת קוֹדֶשׁ – ג' תְּשׁוּרִי

[דף י"ז ע"א]

בְּשִׁמוּנָה – נְחַבֵּשׁ בְּשִׁמוּנָה, מוֹקֶשֶׁה בֵּין תְּבַצְלִים, שְׁחוֹרְעֵת כּוֹחוֹ
לְהַצִּיל בְּשִׁתִּים עֲשֶׂרָה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן שְׁלֹא יִחַבֵּשׁ אֲלֵא בְּשִׁמוּנָה!

אֵין תִּימָר מוֹקֶשֶׁה בֵּין תְּבַצְלִים – אֵין נְחַבֵּשׁ אֲלֵא בְּשִׁתִּים עֲשֶׂרָה,
קַל וְחוֹמֶר לְמוֹקֶשֶׁה בֵּין תְּמוֹקֶשׁוֹת – שְׁלֹא יִחַבֵּשׁ אֲלֵא בְּשִׁתִּים
עֲשֶׂרָה.

עַד בְּדוֹן בְּרוֹצָף. בְּעוֹשֶׂה קְלָחִים יְחִידִים? כְּמָה דְּתִימָר גְּבִי בָּרָם:
לֹא שְׁנֵיָא, הוּא רוֹצֵף, הוּא עוֹשֶׂה קְלָחִים יְחִידִים, אִף הָכֵא – לֹא
שְׁנֵיָא, הוּא רוֹצֵף, הוּא עוֹשֶׂה קְלָחִים יְחִידִים.

רַבִּי יִנְאִי אָמַר: בְּמַחְלוּקַת. שְׁנֵי מִינִין – מַצְטַרְפִּין לְהַצִּיל, וְאֵין שְׁנֵי
מִינִין מַצְטַרְפִּין לִיאָסֶר. רַב אָמַר: דְּבָרֵי תַּבְלִי הֵי! כְּשֵׁם שְׁשֵׁנִי
מִינִין מַצְטַרְפִּין לְהַצִּיל, כְּדִ שְׁנֵי מִינִין מַצְטַרְפִּין לִיאָסֶר.

מתניתין מסייעא לרבי ינאי. דתנינן: רבי ליעזר מתיר. מתניתין פליגא על רב. שורה של קישואין, שורה של דילועין, שורה של פול המוצרי, ושורה של קישואין, עד שלא נטע את הרביעית, לא כבר נאסרו? תיפתר, שנטע ארבעתן באחת.

נוטע אדם קישות. תני: מותר הוא אדם לעשות בתוך שדהו גומא קמנה עמוקה טפה, ולזרע בתוכו ארבע זירעונין, ולהפך לארבע רוחותיה.

רבי אבא בר כהנא, שמעון גרשייה בשם רבי שמעון בן לקיש: בנוטין לחורבה שנו. רבי מנא בעי: אם בנוטין לחורבה – ניתני שמונה, שנים מיפן ושנים מיפן, ושנים מיפן ושנים מיפן!

הלכה ה'

מתני' היתה שדהו זרועה בצלים וביקש ליטע בתוכה שורות של דילועין, רבי ישמעאל אומר: עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת. רבי עקיבא אומר: עוקר שתי שורות ונוטע

שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וּמִנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת.

[דף י"ז ע"ב] וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לְחֻבֵּירָתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה – לֹא יָקִיִּים זֶרַע שֶׁל בֵּינְתֵימִים.

גמרא בַּהֲנֵא אָמַר: דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל, פְּעָמִים שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, פְּעָמִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, פְּעָמִים שְׁמוֹנֶה. בְּשַׁעָה שְׁהוּא נוֹתֵן כָּל הָעֶבְדָּה מִבְּפָנִים – שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. מִקְצָתָהּ בְּפָנִים וּמִקְצָתָהּ בְּחוּץ – שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. כּוֹלָהּ מִבְּחוּץ – שְׁמוֹנֶה.

שְׁמוּאֵל אָמַר: לְעוֹלָם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. וְתַנִּי כֵּן: קוֹצֵב עַל דְּבָרֵי שְׁנֵיהֶן. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: שְׁמוֹנֶה.

הֲאֵ רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל אָמַר: שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. וְרַבְּנִין אָמְרִין: שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, מַה בֵּינֵיהוֹן? סְמִיכָה. עַל דְּעִתִּיהָ דְּרַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל – אָסוּר לְסַמוּף. וְרַבְּנִין אָמְרִין: מוֹתֵר לְסַמוּף.

הַלְכָה ו'

מתני' דלעת בירק – ירק בתבואה, נותנין לה בית רובע.

